

Ausztria elnököt választ

A báránybőrbe bújt farkas

Jó eséllyel szélsőjobboldali elnöke lesz Ausztriának. Norbert Hofer jelentős előnnyel nyerte az első fordulót; kérdés, hogy zöld vetélytársa labdába rúghat-e mellette. Ha megválasztják, akár fel is oszthatja a parlamentet.

Fotó: MTI/EPA/Luis Nietzer

HOFER KARNYÚJTÁSNYIRA

■ Már jó ideje sejteni lehetett, hogy eljön az a nap, amikor a szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) szerzi a legtöbb szavazatot egy választáson. A párt eddig is ijesztően jól szerepelt a helyi és az országgyűlési voksolásokon, az viszont újdonság, hogy az elnökválasztáson is taroljanak, hisz az FPÖ sokáig arról beszélt, hogy egyszerűen megszüntetné a felesleges elnöki hivatalt. A választóik eleinte nem is értették, miért kellene szavazniuk most, úgy kellett őket rábeszélni azzal, hogy Norbert Hofer a szimbolikus elnökség helyett aktív politikai szerepet visz majd. Talán e kétkelésűség is hozzájárult ahhoz, hogy az első forduló előtt alaposan alulmérték az FPÖ-t – bár Franz Fallerl, a Salzburgi Egyetem politológus kutatója szerint senkinek sem kellett volna meglepődni Hofer 35 százalékán. „A közvélemény-kutatók tavaly nyár óta érzékelik, hogy az FPÖ erősödik. Akkoriban az SPÖ (Ausztria Szociáldemokrata Pártja), az ÖVP (Osztrák Néppárt) és az FPÖ támogatottsága nagyjából egyenlő volt, mostanra viszont az utóbbit nagyjából 32-34 százalékon mérik, 10 százalékkal a másik kettő fölött. Nagy valószínűséggel a menekültválság miatt, illetve azért, mert a kormány Werner Faymann kancellár vezetése alatt csak későn kezdett el szigorítani a politikáján. Az FPÖ eközben végig azt ismételte: a csónak megtelt, nincs hely több menekültnek.”

Az április végi első fordulóban Norbert Hofer 35 százalékot, a zöldek jelöltje, Alexander Van der Bellen közgazdász egyetemi tanár 22-t kapott. A független Irmgard Griss, a legfelsőbb bíróság egykori elnöke 19 százalékot ért el, míg a két néppárt jelöltjeinek meg kellett elégedniük 11-11 százalékkal.

Hofert szeretik az osztrákok, és ebben közrejátszhat az is, hogy a szélsőjobb politikusa a bulvársajtó nagy barátja: a *Kurier* című bul-

rancsnak Emmerich Tálos, a Bécsi Egyetem professzora. Hofer az FPÖ pártprogramjának egyik szerzője; társadalompolitikája „nacionalista-populista”, azaz úgy gondolja, maradjon meg az erős jóléti állam, de a jótéteményei csak a valódi osztrákokat illessék meg. A menekültáradatra a kerítés a legjobb megoldás, az EU-ban maradás feltétele az, hogy Törökország semmiképpen se csatlakozzon az unióhoz. A melegeket pedig nem illeti meg a házasság és az örökbefogadás joga. „Inkább Fideszt játszik, mint Jobbikot” – helyezi el a jobboldali palettán Hofert Anton Pelinka, a Közép-európai Egyetem nacionalizmusprogramjának professzora. Fontosnak tartja, hogy mérsékeltek tűnjön, így lépten-nyomon bizonygatja, mennyire jó kapcsolatot ápol Izraellel, és azt is képes elfogadni, hogy Ausztria különálló ország, nem pedig a német nemzet része, amint azt pártja képviselte nagyon sokáig,

várlapban ápolónő feleségével adott közös interjút, melyben arról beszélt, hogy ha a felesége nem noszogatja, talán el se indul a választáson; beszámolt arról is, hogyan értékelte át az életét tíz évvel ezelőtti siklóernyő-balesete után. Mint mondja, részlegesen bémult alsó végtagokkal is teljes életet tud élni, s most már nem akarja mindenáron eljátszani, mennyire fontos ember, hanem azzal foglalkozik, ami igazán számít az életben. Az ország legnagyobb példányszámú lapjában, a *Kronen Zeitung*ban pedig 12 éves lányával közösen lelkendezett arról, milyen nagyszerű apuka is ő. Csak akkor zordulna be, ha kiderülne, 12 éves kislánya hasist szívtott: jönne a szobafogság.

Fideszt játszik

„Hofer a báránybőrbe bújt farkas. Úgy beszél, mintha mérsékelt jelölt lenne, kifejezetten kedves embernek tűnik. De annak alapján, amit a külföldiekéről, a menekültekről, a társadalmi igazságtalanságokról vagy az Európai Unióról gondol, tagadhatatlanul szélsőjobboldali” – mondta a Na-

cionális Emmerich Tálos, a Bécsi Egyetem professzora. Hofer az FPÖ pártprogramjának egyik szerzője; társadalompolitikája „nacionalista-populista”, azaz úgy gondolja, maradjon meg az erős jóléti állam, de a jótéteményei csak a valódi osztrákokat illessék meg. A menekültáradatra a kerítés a legjobb megoldás, az EU-ban maradás feltétele az, hogy Törökország semmiképpen se csatlakozzon az unióhoz. A melegeket pedig nem illeti meg a házasság és az örökbefogadás joga. „Inkább Fideszt játszik, mint Jobbikot” – helyezi el a jobboldali palettán Hofert Anton Pelinka, a Közép-európai Egyetem nacionalizmusprogramjának professzora. Fontosnak tartja, hogy mérsékeltek tűnjön, így lépten-nyomon bizonygatja, mennyire jó kapcsolatot ápol Izraellel, és azt is képes elfogadni, hogy Ausztria különálló ország, nem pedig a német nemzet része, amint azt pártja képviselte nagyon sokáig,

A kritikus sajtó viszont rendre felhántorgatja neki, hogy hisz az összeesküvés-elméletekben. Pár éve például azt követelte a parlamentben, hogy az illetékesek mondják meg: igaz-e, hogy a repülőgépek kondenzcsíkjai valójában úgynevezett chemtrails-e, azaz az időjárás befolyásolására és a népesség elhülyítésére szolgáló, szándékosan kiszórt mérgező vegyszerek. Többször mutatkozott kék búzavirággal a zakója gomblyukában – a 30-as években az illegálisban mozgó osztrák nemzetiszocialisták ismertetőjegye volt. Amikor a közszolgálati televízióban szembesítették ezzel, Hofer felhorkant: semmi köze a nácihoz, és nem akarja, hogy „azok az emberek” (mármost a náci) elvegyék az osztrákoktól a búzavirág szimbólumát. Majd hozzátette azt is, hogy a náci szimpatizánsoknak azt ajánlja, utazzanak el Izraelbe, s a Jad Vasem emlékmúzeumban megtudják, mennyi szenvedést hozott a világnak a náci uralma.

Osztrák kompetenciaválság

Nem sokkal Hofer első fordulás győzelme után lemondott Werner Faymann szociáldemokrata kancellár, aki nyolc évig állt a néppárti-szocdem koalíciós kormány élén. Politikája rengeteg indulatot kellett az osztrák választókban az elmúlt évben. A lakosság 70 százaléka elégedetlen, még a szocdem szavazók is rendszeresen tiltakoztak Faymann ellen.

Az országot „kompetenciaválság” rázta meg, fogalmazott lapunknak Reinhard Heinisch, a Salzburgi Egyetem politológia tanszékének vezetője, aki szerint Faymann az elmúlt egy évben úgy viselkedett, mintha nem tudná, mit csinál. Tólos hozzáteszi, az exkancellár sok kérdésben döntésképtelen volt, azzal pedig, hogy megváltoztatta az álláspontját a menekültkérdésben, végképp eljátszotta a választók bizalmát: először Angela Merkel mellett tette le a garast, és beengedte a menekültkérdést, majd pánikba esett és lezárta a határt. Tólos úgy véli, ha kitart, Ausztria talán kiengedte volna az állapotban várja az elnök-választást.

Lapzártánkkor úgy fest, hogy az osztrák államvasutak éléről érkező Christian Kern veszi át a szociáldemokrata párt és a kormány vezetését is. Pelinka szerint az új arccal a szocdemek ideig-óráig meg tudják nyugtatni a kedélyeket – hosszabb távon viszont nehéz lesz a szociáldemokrata bázis igényeit kielégíteni, annyira megosztottak mind a menekültek, mind a jóléti intézkedések ügyében. Ráadásul a koalíciós partnerek is egyre nehezebben viselik egymást. „Az SPÖ és az ÖVP nem bíznak egymásban. Ugy viselkednek, mintha akaratuk ellenére kényszerültek volna koalícióba. Sanszagos, hogy komolyabb vita alakul majd ki közöttük, a Néppárt már most támadná Fay-

mann utódját, ne hogy pozitív imázst építhesen fel. A partneri viszonyoknak nem így kellene kinéznie” – mondja Peter Filzmaier, a Donau-Universität Krems professzora.

A kormány számára a legfontosabb megoldásra váró kérdés a munkanélküliség: a múlt hónapban 9,1 százalékon állt a munkanélküliségi ráta. Rossz a befektetői klíma, csökkenteni kellene a munkáltatói terheket, leépíteni a bürokráciát, és a munkavállalók képzésén is javítani kellene – írja a *Der Standard*. És akkor a menekültekről még szó sem esett. Miután tavaly 90 ezer menedékkérelmet adtak be az országban, a jövőre nézve felső határt húzták: a kiadható menekültstátuszok száma az idén 37,5 ezer. Az ÖVP már jelezte: nem lesznek megengedőbbek, ne is próbálkozzon az új pártelnök. A kormánykoalíció ezenkívül már tavaly év végén megegyezett az oktatási reformról, de még nem tudják, pontosan mit is fognak csinálni. A friss PISA-jelentések szerint a tanulók 11 százaléka nehezen mennek a természettudományok, valamint az olvasás és a matematika.

A kormány tehát próbálkozik – ám azt sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy Hofer, ha államelnök lesz, állandó nyomás alá helyezi őket. Az alkotmány feljogosítja az elnököt arra, hogy feloszlassa a parlamentet, ezzel pedig Hofer hajlandó is lenne élni. „Ha a kormány tagjai ezt az irányvonalat folytatják a menekültkérdésben vagy a betegápolás, a gazdaság és a kórházak kérdésében, akkor el fogok velük beszélgetni. Ha ez nem sikerül, akkor a vége az lesz, hogy el kell őket bocsátanom” – nyilatkozta pár hónapja az FPÖ jelöltje, Pelinka viszont úgy véli, Hofer „aktív elnökségének” erős korlátai vannak: ilyen helyzetben újra ki kell írni a választást, de ha megválasztják az új parlamentet, azután az elnök már nem tud semmit tenni a többség ellenében. Alfred Noll sztárjogász viszont a napokban arról beszélt, hogy jogilag az se kizárt, hogy Hofer addig írjon ki újra meg újra előre hozott választásokat, amíg a parlament összetétele nem lesz az ínyére.

A szépülő jövő

De mennyire biztos egyáltalán Hofer elnöksége? A Gallup legfrissebb felmérésében a megkérdezettek 53 százaléka mondja azt, hogy a rendszeresen alulmért FPÖ jelöltjére szavazna. Pelinka még bizakodó, azt mondja, 50 százalék esélye van mindkét jelöltnek. Heinisch csak 30-40 százalékot ad Van der Bellennek, Tólos pedig arra hívja fel a figyelmet, hogy Hofer teleplakátolta az országot, míg Van der Bellen kampánya csak Bécsben érzékelhető, és a zöldek amúgy sem túl erősek vidéken. Filzmaier szerint a zöld jelöltnek azt a kétmillió szavazópolgárt kellene megszólítania, akik

az első fordulóban távol maradtak. Ezek többsége feltehetően a baloldal felé húz, de senki nem tett erőfeszítéseket arra, hogy megmozdítsa őket. Sem az első fordulóban harmadik helyen befutó Griess, sem az ÖVP, sem az SPÖ nem mondta választóinak, hogy támogassák Van der Bellent.

Heinisch szerint ennek egyrészt az az oka, hogy nem nagyon tudják, az effajta mobilizálás ártana-e vagy használna Hofernek – a választók még azt találnák gondolni, hogy a kiesettek bele akarnak piszkálni a részvételiük nélkül zajló választásba. Másrészt mindkét jelenlegi kormánypart tudja: nagy az esélye annak, hogy előre hozott választások lesznek a közeljövőben. S ha most mértéken felül szidalmaznák az FPÖ-t, talán épp a lehetséges koalíciós partnert idegenítik el maguktól... „Az ÖVP-nek sosem volt elméletben probléma, hogy koalícióra lépjen az FPÖ-vel, a szocdemeknél pedig mostanában kezd megjelenni az új érvelés, mely nem alapvetően az FPÖ-t utasítja el, hanem a párt programjának bizonyos elemeitől idegenkedik” – mondja Pelinka.

De ha rövid időn belül hatalomra kerül is a szélsőjobb, vajon meddig bír kormányon maradni? Tólos nem jósolna nekik nagy jövőt – elvégre sok választójuk nem ideológiai okokból fordult az FPÖ felé, hanem azért, mert elégedetlen a mostani életkörülményeivel. A Hofert támogató munkások nem is tagadják: elvesztették a munkájukat, elszegényedtek, rosszul megy a soruk, és az FPÖ azt ígéri, hogy tesz értük valamit. „Ezek az emberek komoly elvárásokat fognak az új kormánnyal szemben támasztani, és számon is kéri majd azokat az FPÖ-n. Az FPÖ pedig 2000–2006 között egyszer már csődöt mondott ebben” – mondja Tólos, arra az időszakra utalva, amikor az FPÖ az ÖVP kisebb koalíciós partnere volt. Heinisch ennél borúlátóbb: az FPÖ most már a nagyobbik kormánypart szerepére pályázik. Egy ideje érdeklődéssel figyeli azt is, mit csinál Orbán – és könnyen lehet, hogy a magyar miniszterelnöktől fog módszereket kölcsönözni, hogy a hatalmát bebetonozza.

B. Simon Krisztián

A Közgáz Vizuális Brigád közösségi finanszírozással egészítéses dokumentumfilmeket forgat a 25 éves Tólos Rádioról. Ehhez péngyűjtő kampányt indított az indiego-go-n. **Legyél te is részese a történetnek!** Részletek itt: <https://igg.me/at/tolos>

„A Tólos Rádió Budapest leikiismerete” (Média Lével)